

تاریخ دریافت: ۸۷/۶/۲۰

پذیرش نهایی: ۸۷/۸/۲۵

تحلیل فضایی، سطح‌بندی و برنامه‌ریزی مراکز اقامتی با استفاده از شاخص توسعه گردشگری^۱ (TDI) (مطالعه موردی شهر اصفهان)

دکتر علی زنگی‌آبادی*

فرحناز ابوالحسنی**

ژوئیه‌گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

چکیده:

گردشگران، به جایی سفر می‌کنند که از اعتماد، اطمینان و امنیت کافی برخوردار بوده، برای آنان یا ناشناخته و یا از جاذبه‌های فراوانی برخوردار باشد، در این شرایط، ارائه خدمات، تأسیسات و تجهیزات مناسب در افزایش انگیزه سفر آنها مؤثر است. گسترش خدمات رفاهی، زیربنایی و تأمین محل اقامت مناسب و ارزان در افزایش تعداد گردشگران و رونق گردشگری، نقش به‌سزایی دارد. جهت دستیابی به توسعه

1 - TDI: Tourism Development Index

* - استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه اصفهان

** - کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری

پایدار گردشگری^۱ در شهر اصفهان شناخت نقاط ضعف و قوت، کمبودها و توان‌ها در برنامه‌ریزی موجب ارائه برنامه‌ها و طرح‌های غنی‌تر می‌گردد.

هدف پژوهش حاضر، بررسی میزان توسعه مراکز اقامتی، برای تعیین جایگاه هر کدام از این واحدها در مقایسه با سایر مراکز اقامتی و ارائه برنامه‌هایی جهت ارتقاء کمی و کیفی مراکز مورد بررسی در این شهر می‌باشد. شاخص‌ها و متغیرهای گوناگونی در تعیین توسعه گردشگری دخالت دارند. بنا به ماهیت تحلیلی پژوهش حاضر، از نرم‌افزار SPSS و ARC/GIS، جهت محاسبه شاخص توسعه گردشگری (TDI) به عنوان معیار ترکیبی توسعه مراکز اقامتی استفاده شده و ضمن تولید نقشه‌های مورد نظر به مقایسه توأم این مراکز از نظر متغیرهای متعدد، پرداخته شده است.

بر اساس نتیجه حاصل از این پژوهش مراکز اقامتی (هتل‌ها و مهمانپذیرها) شهر اصفهان در چهار سطح، رتبه‌بندی شده‌اند. از مجموعه ۳۵ هتل، تعداد ۳ هتل با ۸/۶٪، ۸ هتل با ۲۲/۹٪، ۹ هتل با ۴۵/۷٪ و تعداد ۱۵ هتل با ۲۲/۹٪ و از ۳۰ مهمانپذیر فعال در شهر اصفهان سطح یک با ۲۶/۷٪، سطح دو با ۲۳/۳٪، سطح سه با ۳۰٪ و سطح چهار با ۲۰٪، شاخص توسعه گردشگری مراکز اقامتی شهر اصفهان در چهار سطح رتبه‌بندی شده است.

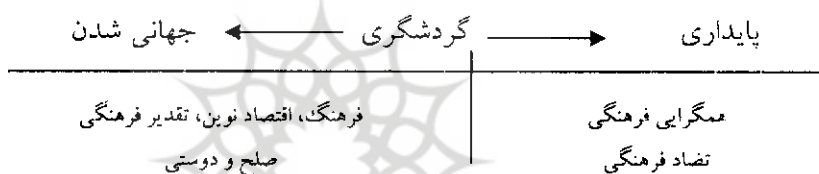
کلیدواژه‌ها: تحلیل فضایی، سطح‌بندی، شاخص توسعه گردشگری، شهر اصفهان، مراکز اقامتی.

۱- مقدمه:

گردشگری اگر چه به عنوان یک صنعت سودآور و اشتغال‌زا مطرح می‌شود، ولی به هیچ وجه یک پدیده صرفاً اقتصادی نیست، بلکه ماهیتاً یک پدیده جغرافیایی، اجتماعی و فرهنگی است که ابعاد گوناگون اقتصادی، سیاسی، زیست-محیطی، فرهنگی و مدیریتی را در بر می‌گیرد. از این رو فعالیت گردشگری وقتی از نظر اقتصادی مفید و

سودآور خواهد بود که از نظر اجتماعی و فرهنگی ارزش‌آفرین باشد (مهدی‌زاده، ۱۳۷۷: ۳). توسعه این صنعت باید به نحوی سامان داده شود که بیشترین پیامدهای مثبت و کمترین نتایج منفی را در بر داشته باشد، در این راستا توسعه پایدار گردشگری راهبردی اساسی به شمار می‌رود و هرگونه برنامه‌ریزی در زمینه گردشگری بدون توجه به حفاظت محیط طبیعی و اجتماعی، تعادل اقتصادی و حقوق جامعه میزبان یا میهمان مغایر با اهداف نهایی گردشگری پایدار یعنی توسعه رفاه و عدالت اجتماعی و اعتلای کیفیت زندگی است (قره‌نژاد و ابوالحسنی، ۱۳۸۷: ۳۷۹).

مدل جهانی شدن گردشگری پایدار (George 2002:113)

۲- مفاهیم و تعاریف:

۲-۱- معرفی و شناخت گردشگری:

گردشگری مجموعه پدیده‌ها و ارتباطات ناشی از کنش متقابل میان گردشگران، سرمایه، دولت‌ها و جوامع میزبان، دانشگاه‌ها و سازمان‌های غیر دولتی، در فرآیند جذب، حمل‌ونقل، پذیرایی و کنترل گردشگران و دیگر بازدیدکنندگان است^۱ (پاپلی یزدی و سقایی، ۱۳۸۵: ۱۲). لذا توجه به مسایل عرضه و تقاضا، موازنه پرداخت‌ها، تبدیل ارز، اشتغال، توسعه و گسترش رفاه، توسعه حرکت‌های دوسویه و سایر عوامل اقتصادی در گردشگری مورد تأکید است. از این نظر گردشگری یک عنصر مهم در اقتصاد کشورها به شمار می‌آید (Stabler, 1997: 80).

۲-۲- برنامه‌ریزی گردشگری:

گردشگری، فعالیتی ترکیبی و مستلزم مشارکت بخش‌های متعدد و مختلف است و به همان میزان نیز اثرات گسترده‌ای در بر دارد، از همین رو در هر مرحله نیازمند برنامه‌ریزی و هماهنگی است.

برنامه‌ریزی به عنوان یک ابزار علمی به دست‌اندرکاران صنعت گردشگری کمک می‌کند تا در یک فرآیند پیوسته و علمی، بهترین مسیر راهکار توسعه گردشگری در یک منطقه را مشخص نمود، این توسعه را در مسیر توسعه سایر بخش‌های اقتصادی قرار دهند. نکته قابل توجه در برنامه‌ریزی گردشگری، پویا بودن این فرآیند می‌باشد؛ بدین مفهوم که برنامه‌ریزی هیچ‌گاه متوقف نشده و با تغییر شرایط و حصول اطلاعات جدید، نیازمند بازنگری و اصلاح مستمر است (Stynes, 2004:2).

۲-۳- ارکان صنعت گردشگری:

ارکان صنعت گردشگری را می‌توان در چهار گروه اصلی طبقه‌بندی نمود، که شامل موارد ذیل می‌باشد:

۱- منابع طبیعی

۲- عوامل زیربنایی

۳- تجهیزات حمل و نقل

۴- منابع فرهنگی و روحیه مهمان‌نوازی (الوانی، ۱۳۷۳: ۲۸).

عوامل زیربنایی یا زیربناها یکی از ارکان اساسی فعالیت گردشگری بر شمرده می‌شوند. وجود این زیربناها برای موفقیت گردشگری اهمیت به سزایی دارد. امکانات اقامتی یا هتل‌ها از جمله زیربناهای مهم در گردشگری هستند، برای موفقیت در این فعالیت، تسهیلات اقامتی باید پاسخگوی تقاضای مسافران باشد، این تسهیلات اهمیت زیادی در توفیق برنامه‌های توسعه جهانگردی در هر منطقه دارد. در صورتی که کیفیت و کمیت خدمات و تسهیلات اقامتی کاهش یابد، تقاضا برای گردشگری نیز کاهش یافته در نتیجه به گردشگری، لطمه بسیاری وارد خواهد آمد.

۲-۴- اقامتگاه‌های گردشگران:

اقامتگاه مکان یا قسمتی از مکان یا تعدادی مکان مشخص است که در آن مجموعه‌ای از عوامل تولید زیر نظر مدیریت و حسابداری واحد به فعالیت پذیرش مسافر یا مهمان برای اقامت موقت و ارائه خدمات و تسهیلات اشتغال دارند. انواع اقامتگاه شامل اقامتگاه‌های عمومی و اقامتگاه‌های اختصاصی می‌باشد. انواع اقامتگاه‌های همگانی شامل هتل‌ها، مهمانسراها، کاروانسراها، کمپ‌ها، کلبه‌های ساحلی، پلاژها، زائرسراها، ساختمان مدارس در هنگام تعطیلات (رضوانی، ۱۳۷۴: ۱۴۰). اقامتگاه‌های اختصاصی نوعی اقامتگاه است که مورد استفاده اعضای سازمان خاصی قرار می‌گیرد، که شامل خوابگاه‌های دانش‌آموزی، خوابگاه دانشجویی و کارمندی، اردوگاه‌های گذران تعطیلات می‌باشد.

۳- بررسی مراکز اقامتی در شهر اصفهان:

برای شهری به قدمت تاریخ و موزه‌ای به گستردگی یک شهر - که همواره مورد توجه گردشگران داخلی و خارجی قرار داشته و دارد- شناخت مسایل و مشکلات مراکز اقامتی و برطرف کردن کاستی‌های آنها از اهدافی است که برای رسیدن به توسعه پایدار گردشگری در شهر اصفهان به برنامه‌ریزی‌های قانونمند و سیستماتیک نیاز دارد.

واحدهای اقامتی در شهر اصفهان شامل هتل‌های سطح بالا (۵ ستاره) و سطح متوسط (۳ و ۴) ستاره و سطح پایین (۱ و ۲) ستاره می‌باشد (سند توسعه شهر اصفهان، ۱۳۸۲: ۶). از دیگر واحدهای اقامتی در شهر اصفهان می‌توان مهمانپذیرها را نام برد، که با درجه ممتاز، ۳، ۲ و ۱ درجه‌بندی شده‌اند.

از ۳۵ هتل فعال تا سال ۱۳۸۳ در شهر اصفهان:

- ۱ هتل ۵ ستاره،
- ۳ هتل ۴ ستاره،
- ۷ هتل ۳ ستاره،

- هتل ۲ ستاره و
- ۱۶ هتل استاره،

بخشی از اماکن اقامتی شهر اصفهان را شامل می‌شود.

تعداد اتاق‌های موجود در کل هتل‌های شهر ۱۴۰۹ واحد، تعداد ۳۰۲۶ تخت و تعداد افراد شاغل در این واحدها ۹۸۵ نفر می‌باشد. در سال ۱۳۸۳، تعداد ۴۰۶۷۱۶ نفر مسافر ایرانی و حدود ۹۶۹۴۶ گردشگر ورودی، اقامت خود را در هتل‌های این شهر سپری کرده‌اند.

همچنین از ۳۰ مورد مهمانپذیر فعال در شهر اصفهان ۱۱ مهمانپذیر با درجه ممتاز، ۷ مهمانپذیر با درجه ۳، ۹ مهمانپذیر با درجه ۲ و ۳ مهمانپذیر با درجه ۱، مهمانپذیرهای شهر اصفهان را شامل می‌شوند.

تعداد تخت این واحدها ۱۴۰۷، تعداد اتاق ۴۸۲ و افراد مشغول به کار در این واحدها ۱۰۲ نفر می‌باشند، در سال ۱۳۸۳ مجموعاً ۱۲۷۱۲۶ مسافر ایرانی و ۴۴۷۳ نفر مسافر خارجی اقامت خود را در این واحدها سپری کرده‌اند، مسافرهای مقیم در این مراکز اقامتی به طور متوسط ۳ شب یا سه شبانه روز در این مراکز اقامت داشته‌اند (آمار سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان اصفهان، ۱۳۸۳).

جدول ۱- مجموع مسافر داخلی و خارجی مقیم در هتل‌ها و مهمانپذیرها در سال

۱۳۸۲-۱۳۸۳

مراکز اقامتی	در سال ۱۳۸۲-۱۳۸۳		درصد
	مسافر داخلی	مسافر خارجی	
هتل‌ها	۴۰۶۷۱۶	۹۶۹۴۶	۱۲/۴۹
مهمانپذیرها	۱۳۸۷۲۸	۴۴۴	۳۰/۸

مأخذ: آمار سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان اصفهان، ۱۳۸۳

در همین سال حداقل اشغال اتاق مراکز اقامتی در آبان ماه برابر با ۳۲٪ و حداکثر اشغال اتاق در شهریور ماه برابر با ۶۱٪ بوده است، همچنین حداکثر اشغال تخت مربوط به ماه شهریور برابر با ۶۵٪ و حداقل اشغال تخت مربوط به آبان برابر با ۲۶٪ می‌باشد (گزارش آمار ورود جهانگردان و ایرانگردان به استان اصفهان، ۱۳۸۳: ۲).

جدول ۲- مجمرع هر یک از ویژگی‌ها به تفکیک ستاره هتل‌ها

تعداد پرسنل	تعداد اتاق	تعداد تخت	ستاره
۹۱	۲۸۲	۶۱۶	یک ستاره
۷۱	۲۳۷	۸۱۸	دو ستاره
۲۳۶	۳۱۵	۷۳۳	سه ستاره
۳۰۰	۳۱۵	۷۰۵	چهار ستاره
۲۸۷	۲۲۸	۴۵۴	پنج ستاره
۹۸۵	۱۴۰۹	۳۰۲۶	جمع

مأخذ: آمار سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان اصفهان سال ۱۳۸۳

جدول ۳- مجموع هر یک از ویژگی‌ها به تفکیک درجه مهمانپذیرها

تعداد پرسنل	تعداد اتاق	تعداد تخت	درجه
۱۰	۳۰	۱۱۴	درجه یک
۲۳	۱۳۴	۳۶۰	درجه دو
۲۷	۱۳۱	۴۱۶	درجه سه
۴۲	۱۸۷	۵۱۷	مستار
۱۰۲	۴۸۲	۱۶۱۷	جمع

مأخذ: آمار سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان اصفهان سال ۱۳۸۳

برای موفقیت در برنامه‌های توسعه پایدار گردشگری، خدمات و تسهیلات اقامتی در حد راضی‌کننده برای افراد متفاوت از نظر مالی در رأس همه کارهای میزبانی و مهمانپذیری مطرح می‌شود. زیرا از مهمترین نیازها و دغدغه‌های مسافران و گردشگران در مقصد به حساب می‌آید. دسترسی آسان به محل اقامت با هزینه مورد نظر گردشگر، می‌تواند در توسعه پایدار گردشگری تأثیر به‌سزایی داشته باشد (قره‌نژاد، ۱۳۸۶: ۱۴۴).

در این پژوهش، موارد زیر مورد بررسی قرار خواهد گرفت:

۱- کمبود واحدهای اقامتی چه تأثیری بر کمیّت گردشگران ورودی به شهر خواهد گذاشت؟

۲- بر طرف کردن این مشکل، چه پتانسیل‌ها و امکانی را برای جذب بیشتر گردشگران داخلی و خارجی در این شهر ایجاد می‌کند؟

جهت رسیدن به توسعه پایدار گردشگری در شهر اصفهان اهداف زیر مورد نظر

است:

۱- مکانیابی مناسب مراکز اقامتی جدید در شهر اصفهان.

۲- توزیع مناسب خدمات مورد نیاز گردشگران.

- ۳- جذب گردشگران داخلی و خارجی از طریق خدمات‌رسانی و ایجاد محیطی آرام و دلپذیر با عملکردهای گوناگون.
- ۴- بالا بردن سطح آگاهی مردم شهر در جهت ارتقاء فرهنگ برقراری ارتباط و برخورد با گردشگران.
- ۵- نظارت و کنترل بر کیفیت هتل‌ها، مهمانپذیرها و سایر مراکز اقامتی.

۴- فرآیند پژوهش:

با توجه به مؤلفه‌های مورد بررسی، رویکرد حاکم بر این پژوهش پیمایشی، توصیفی و تحلیلی می‌باشد و جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق عبارت است از هتل‌ها و مهمانپذیرهای شهر اصفهان، که تعداد آنها بالغ بر ۶۵ مرکز اقامتی می‌باشد، به علت کوچک بودن جامعه آماری تمام واحدهای اقامتی، در این پژوهش بررسی شده‌اند. تحلیل داده‌های این پژوهش به کمک نرم‌افزار Spss^۱ انجام گرفته است و در نهایت، نقشه‌های سطح‌بندی با استفاده از نرم‌افزار ARC GIS تولید شده است.

۴-۱- GIS چیست: سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) از سیستم‌های اطلاعاتی است که طراحی آنها برای بررسی، اجرا و تصویرسازی داده‌هایی است که از نظر جغرافیایی کاربرد دارند. در این سامانه، داده‌ها به مکانی از فضای جغرافیایی، معمولاً جایی روی سطح زمین متصل هستند. سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی یکی از تکنولوژیهای بررسی داده‌های فضایی می‌باشند. اگر چه، سایر تکنولوژی‌ها نیز برای بررسی و تصویرسازی داده‌های جغرافیایی مفید می‌باشند، ولی GIS از این نظر منحصربه‌فرد است که شکل‌گیری مسایل و تلفیق نتایج با استفاده از داده‌های مکان مرجع یا داده‌های فضایی و رابط‌های جغرافیایی اشیاء به عنوان عوامل اصلی برای تولید تحقیق و استفهام (query) را تسهیل می‌کند (وایت، رالفز، ۱۳۸۴: ۸-۹).

کاربرد سیستم اطلاعات جغرافیایی در برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری را می‌توان در جهت برآورد نیازهای مختلف اطلاعاتی، برآورد شاخص و به طور کلی کمک به

۱- برای مطالعه بیشتر مراجعه کنید به: بل آر، کینیر، کالین، گری، کتاب آموزشی SPSS (ترجمه فتوحی اردکانی، اکبر) نشر شایگاه تهران.

برنامه‌ریزی، پایش و ارزیابی فعالیت‌های گردشگری به کار برد (زنگی آبادی و ابوالحسنی، ۱۳۸۶: ...). نرم‌افزارهای GIS به عنوان ابزاری مناسب برای مدیریت، تحلیل و پردازش اطلاعات و آمار در حمایت از عملکرد برنامه‌ریزی شناخته شده است. بر این اساس با استفاده از نرم‌افزار سیستم اطلاعات جغرافیایی (ArcGIS) سطح‌بندی مراکز اقامتی شهر اصفهان جهت تحلیل فضایی وضعیت توانمندی آنها نمایش داده شده و جایگاه هر یک از این مراکز اقامتی در شهر اصفهان مشخص گردیده است.

۴-۲- فرآیند استفاده از مدل (TDI): جهت سطح‌بندی و رتبه‌بندی ۶۵ واحد اقامتی از الگوی شاخص توسعه گردشگری استفاده شده است به این منظور، ۷ متغیر برای هتل‌ها و مهمانپذیرهای داخل شهری، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته که عبارت‌اند از تعداد اتاق، تعداد تخت، تعداد پرسنل، مساحت واحد اقامتی، تعداد مسافر داخلی و خارجی مقیم در واحدهای اقامتی در طول یک سال می‌باشد.

این شاخص در سه مرحله ساخته شده است. برای رسیدن به جایگاه هر یک از واحدهای اقامتی در بین تمام مراکز اقامتی در داخل شهر اصفهان، باید میزان حداکثر و حداقل را برای تمام متغیرهای فوق در کل ۶۵ واحد اقامتی این شهر را در اختیار داشت، در این صورت، دامنه محرومیت هر واحد اقامتی (هتل‌ها، مهمانپذیرها) در سطح شهر بین صفر و یک خواهد بود. حداکثر محرومیت یا حداقل سطح برخورداری صفر و حداقل کمبودها (یا حداکثر سطح برخورداری) یک خواهد بود.

بنابراین شاخص، محرومیت توسعه گردشگری I_{ij} برای واحد اقامتی j ام با توجه به مقدار متغیر A_m به صورت زیر خواهد بود:

$$I_{ij} = \frac{\max_j x_{ij} - \text{row}_i x_{ij}}{\max_j x_{ij} - \min_j x_{ij}}$$

دومین مرحله، روش تعریف شاخص متوسط یا میانگین محرومیت (I_j) است در این بررسی شاخص میانگین متوسط حسابی ساده ($n=7$) برای هتل‌ها و ($n=7$) برای مهمانپذیرها به کار گرفته شده که عبارت خواهد بود:

$$I_j = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^3 I_{ij}$$

سومین مرحله، روش اندازه‌گیری توسعه گردشگری است که در شاخص مزبور تفاوت عدد ۱ از متوسط محرومیت می‌باشد: (با استنباط از حقی، ۱۳۷۰: ۱۸۰)

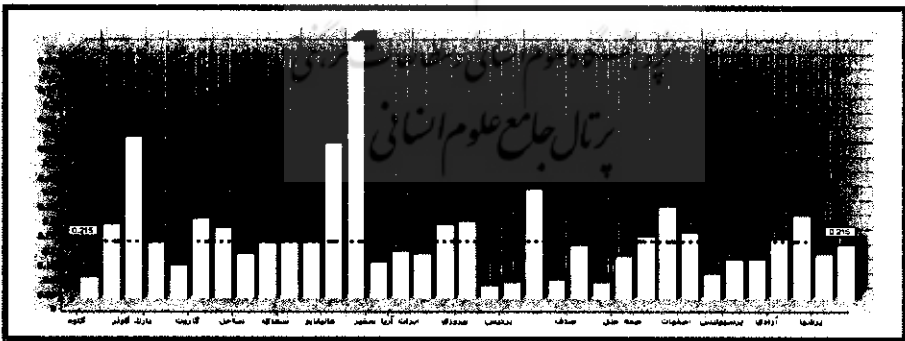
$$(TDI)_j = (1 - I_j)$$

۱-۵- تحلیل وضعیت مراکز اقامتی شهر اصفهان

۵- تحلیل وضعیت هتل‌های شهر اصفهان: نتیجه‌ایی که از ایجاد شاخص ترکیبی

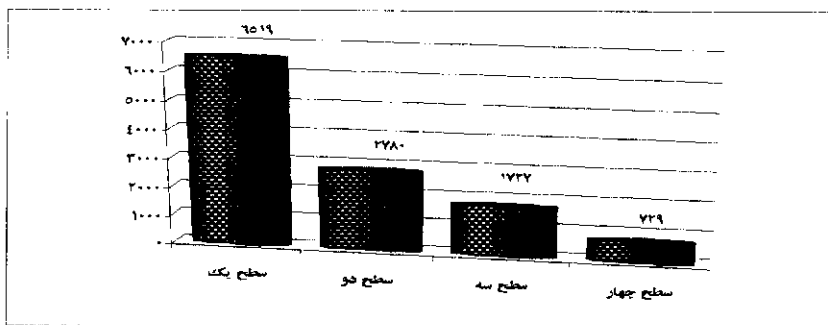
مورد بحث برای هتل‌ها به دست می‌آید به طور خلاصه چنین است:

۳۵ هتل موجود در شهر اصفهان در چهار سطح رتبه‌بندی شده‌اند، که هتل‌های عباسی کوثر و عالی‌قاپو در میان ۳۵ هتل به ترتیب در بهترین وضعیت قرار دارند، که تنها ۸/۶٪ از کل هتل‌ها را شامل می‌شوند و این نشان‌دهنده پایین بودن سطح کمی و کیفی مراکز اقامتی در این شهر می‌باشد، در حالی بسیار از گردشگران در این هتل‌ها اقامت خود را سپری کرده‌اند، از دلایلی که باعث گردیده این سطح از هتل‌ها مورد توجه قرار گیرند، واقع شدن در مرکز شهر و بافت قدیم و نزدیکی به مراکز تاریخی همچنین معماری و تزئینات داخلی سنتی در برخی از این مراکز و دسترسی گردشگران به امکانات مورد نیاز می‌باشد.

نمودار ۱- میانگین شاخص توسعه گردشگری هتل‌ها

۱- برای مطالعه بیشتر مراجعه کنید به: حکمت نیا، حسن، موسوی، میر نجف، کاربرد مدل در جغرافیا با تأکید بر برنامه‌ریزی شهری و ناحیه‌ای، انتشارات علم نوین، چاپ اول.

نمودار ۲- میانگین سطوح شاخص توسعه گردشگری هتل‌ها

جدول ۴- سطح‌بندی هتل‌های شهر اصفهان از لحاظ متغیرهای مورد بررسی

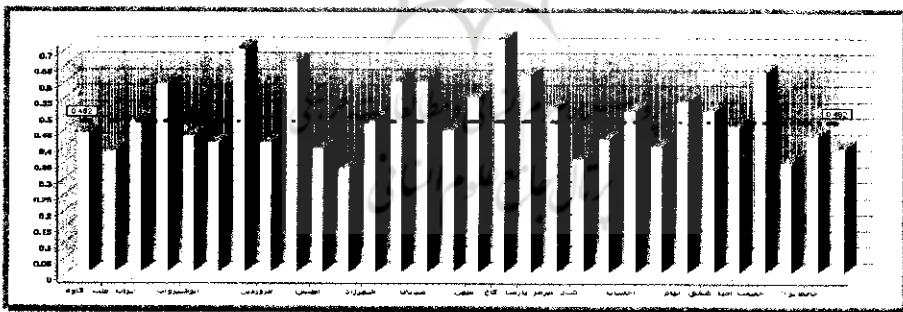
سطح بندی	TDI	نام واحد اقامتی (هتل)	ردیف	سطح بندی	TDI	نام واحد اقامتی (هتل)	ردیف	
سطح ۱	۰/۱۸	صدف	۱۹	سطح یک	۰/۸۸	سویسی	۱	
	۰/۱۸	پارس	۲۰		۰/۵۵	کوثر	۲	
سطح دو	۰/۱۶	آریا	۲۱		۰/۵۳	عالی لایو	۳	
	۰/۱۵	ساحل	۲۲		۰/۳۷	طوقیا	۴	
	۰/۱۵	پریشیا	۲۳		۰/۳۶	چهارگردی	۵	
	۰/۱۵	ایران	۲۴		۰/۲۸	آطوس	۶	
	۰/۱۴	مللی	۲۵		۰/۲۷	کارون	۷	
	۰/۱۳	پرسپولیس	۲۶		۰/۲۶	بیروزی	۸	
	۰/۱۳	آوا	۲۷		۰/۲۵	نقش جهان	۹	
	سطح چهار	۰/۱۲	سفر		۲۸	۰/۲۵	سوریت	۱۰
		۰/۱۱	اسپادانا	۲۹	۰/۲۴	چلغا	۱۱	
		۰/۱۸	ه. آ. چهل پنجره	۳۰	۰/۲۲	اصفهان	۱۲	
۰/۱۷		کاوه	۳۱	۰/۲۱	صفه	۱۳		
۰/۱۶		ه. آهشت بهشت	۳۲	۰/۲۰	آزادی	۱۴		
۰/۱۵		ه. آ. پردیس	۳۳	۰/۱۹	طوس	۱۵		
۰/۱۵		مهر	۳۴	۰/۱۹	توریست	۱۶		
۰/۱۴		آ. حکیم	۳۵	۰/۱۹	پارک	۱۷		
					۰/۱۹	سعدی	۱۸	
سطح سه			سطح دو			سطح یک		
تعداد	درصد	میانگین	تعداد	درصد	میانگین	تعداد	درصد	میانگین
۱۵	۰/۲۲,۹	۰/۱۷۲۷	۹	۰/۲۲,۹	۰/۲۷۸۰	۸	۰/۱۸,۶	۰/۱۵۱۹

از سوی دیگر هتل‌های آریا، ساحل، پریشیا، ایران، مللی، پرسپولیس، آوا، سفر، اسپادانا، چهل پنجره، کاوه، هشت بهشت، پردیس، هتل آپارتمان مهر و هتل آپارتمان حکیم در نامناسبترین وضعیت نسبت به متغیرهای مورد بررسی قرار دارند و سایر هتل‌ها از جنبه مورد بررسی در فاصله هتل‌های عالی‌قاپو و هتل آپارتمان چهل پنجره قرار گرفته‌اند. نزدیک کردن واحدهای اقامتی که در سطح پایین قرار دارند، به سطوح بالاتر نیاز به توجه و تشویق از سوی متولیان این صنعت دارد.

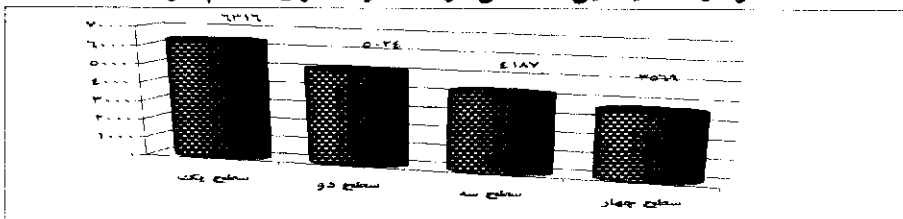
۲-۵- تحلیل مهمانپذیرهای شهر اصفهان: از این شاخص برای سطح‌بندی مهمانپذیرها در شهر اصفهان نیز استفاده شده است، شاخص ترکیبی برای مهمانپذیرها عبارت است از:

نتیجه به دست آمده از ایجاد شاخص ترکیبی مورد بحث برای مهمانپذیرها به طور خلاصه چنین است:

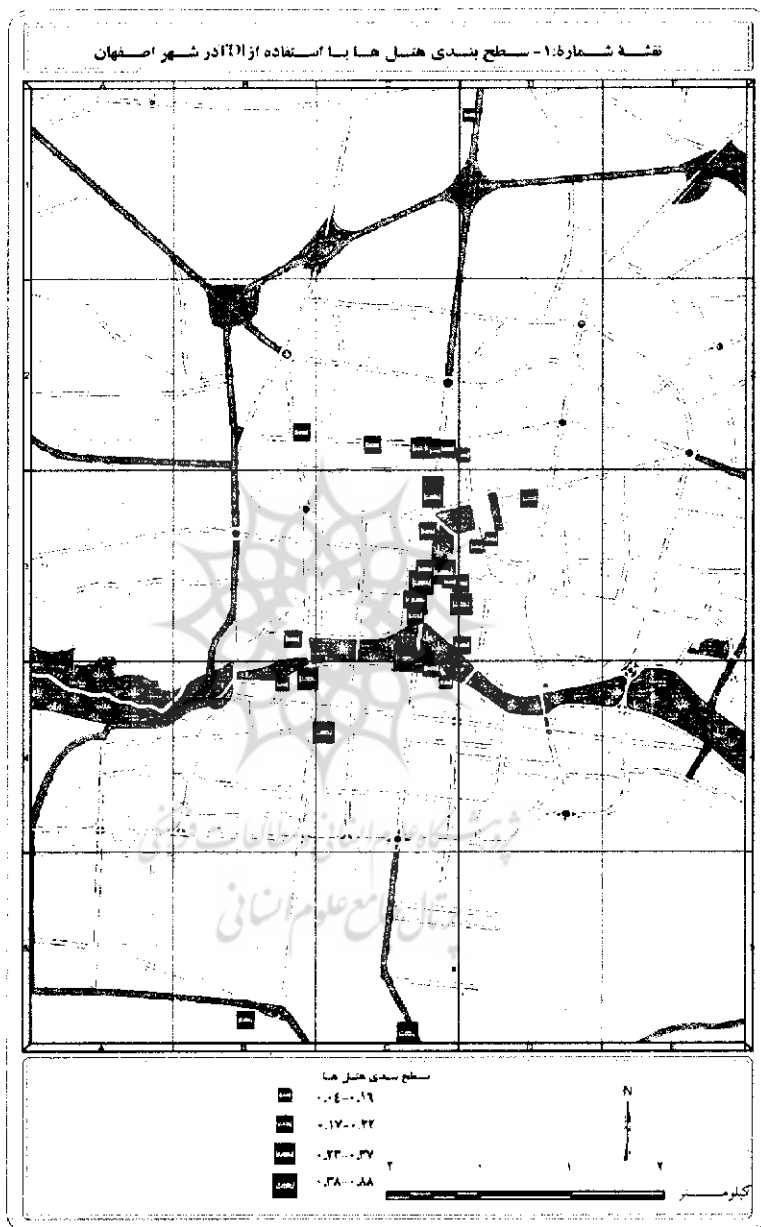
۳۰ مهمانپذیر موجود در شهر اصفهان در چهار سطح رتبه‌بندی شده‌اند، که مهمانپذیرهای کاخ، نمونه اصفهان، ایرانفرد، حقیقت، پارسا، امیرکبیر، ضیایی و نصف جهان، در بین ۳۰ مهمانپذیر به ترتیب در بهترین وضعیت قرار دارند، که ۲۷٪ از کل این‌گونه واحدهای اقامتی را شامل می‌شوند. با توجه به درصدهای سطح‌بندی این واحدها مشخص می‌گردد که این واحدها اختلاف زیادی نسبت به یک دیگر از لحاظ متغیرهای مورد بررسی ندارند ولی در کل نزدیک کردن این‌گونه مراکز به سطح استاندارد الزامی است. از سوی دیگر مهمانپذیرهای تهرانی، اطلس، شاد، تخت جمشید و معراجی در سطح چهارم قرار دارند. و سایر این مراکز از لحاظ متغیرهای مورد بررسی در فاصله مهمانپذیرهای نصف جهان و تهرانی واقع گردیده‌اند.

نمودار ۳- میانگین شاخص توسعه گردشگری مهمانپذیرها

نمودار ۴- میانگین سطوح شاخص توسعه گردشگری مهمانپذیرها

جدول ۵- سطح‌بندی مهمانپذیرهای شهر اصفهان از لحاظ متغیرهای مورد بررسی

ردیف	نام مهمانپذیر	TDI	سطح بندی	ردیف	نام مهمانپذیر	TDI	سطح بندی
۱	کاخ	۰/۷۲	سطح یک	۱۶	امید	۰/۴۵	سطح سه
۲	نمونه اصفهان	۰/۶۹		۱۷	جمشید	۰/۴۴	
۳	ایرانگرد	۰/۶۵		۱۸	کاروه	۰/۴۳	
۴	حقیقت	۰/۶۲		۱۹	انوشیروان	۰/۴۲	
۵	پارسا	۰/۶۱		۲۰	حافظ نو	۰/۴۲	
۶	امیر کبیر	۰/۵۹		۲۱	سیاهان	۰/۴۱	
۷	ضیایی	۰/۵۹		۲۲	فروردین	۰/۴۰	
۸	نصف جهان	۰/۵۸		۲۳	شمشیری نو	۰/۴۰	
۹	میهن	۰/۵۴	سطح دو	۲۴	جهان	۰/۳۹	سطح چهار
۱۰	خیام	۰/۴۳		۲۵	نهراس	۰/۳۸	
۱۱	مرمر	۰/۵۱		۲۶	اطلس	۰/۳۸	
۱۲	احسان	۰/۵۰		۲۷	ملت	۰/۳۷	
۱۳	شفق	۰/۵۰		۲۸	شاد	۰/۳۵	
۱۴	شهرزاد	۰/۴۷		۲۹	نخست جمشید	۰/۳۴	
۱۵	ایران	۰/۴۷		۳۰	مراجی	۰/۳۲	
سطح یک		سطح دو		سطح سه		سطح چهار	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۸	۰/۲۶۷	۷	۰/۲۳۳	۹	۰/۵۰۲۴	۶	۰/۲۰
							۰/۳۵۶۹

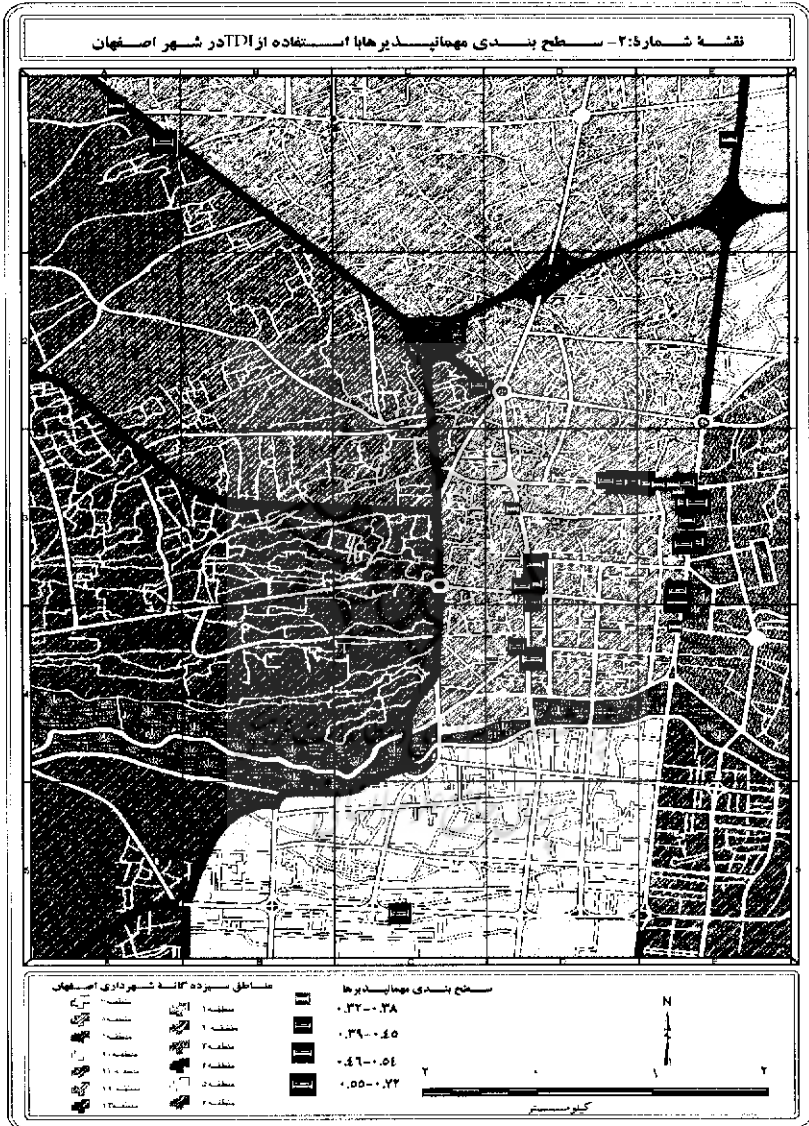
۶- رهیافتها:

جهت دست یافتن به توسعه پایدار گردشگری در شهر اصفهان شناخت نقاط قوت و ضعف واحدهای اقامتی الزامی است و هدف آن است که از یک طرف مسایل و مشکلاتی که هر یک از این واحدها (هتل‌ها و مهمانپذیرها) با آن رو به رو هستند، کاهش یابد و از سوی دیگر با توجه به امکانات و توانمندی‌های موجود در این‌گونه مراکز جهت دستیابی به ارتقاء کیفیت، افزایش خدمات‌رسانی، ایجاد محیطی آرام و دلپذیر گام‌های اساسی برداشته شود، تا بدین طریق در جهت افزایش تعداد گردشگران مدت اقامت آنها و افزایش اشتغال و کاهش بیکاری در هر یک از این مراکز برنامه‌ریزی‌های مؤثری صورت گیرد و شهر اصفهان از آثار مثبت توسعه گردشگری بهرمند گردد.

جهت دستیابی به ارتقای کمی و کیفی مراکز اقامتی در شهر اصفهان رهیافت‌های زیر بیان می‌گردد:

- ۱- تقویت شاخص‌هایی که واحدهای سطح یک از آن برخوردار می‌باشند در واحدهای اقامتی سطوح پایین‌تر.
- ۲- گسترش امکانات و خدمات و تأسیساتی که کمبود آنها موجب عدم جذب گردشگران در مراکز اقامتی سطح پایین‌تر می‌شود.
- ۳- بهبود آرایه خدمات از طریق بهبود روش‌ها و تدوین شاخص‌های استاندارد.
- ۴- گسترش امکانات و تجهیزات متناسب با استانداردهای جهانی در جهت جذب هر چه بیشتر گردشگران و افزایش مدت اقامت آنان.
- ۵- احداث واحدهای اقامتی (تغییر کاربری و تجهیز برخی منازل قدیمی و سنتی) با کیفیت بالا در بافت مرکزی و در نزدیکی مراکز تاریخی و گردشگری شهر اصفهان.
- ۶- استفاده از معماری و تزئینات داخلی سنتی و متناسب با فرهنگ ایرانی اسلامی در داخل مراکز اقامتی.
- ۷- حذف مهمانیپذیرها از جمع مراکز اقامتی و الحاق برخی از این مراکز در ردیف هتل‌ها، حذف درجه و ستاره‌دار کردن این مراکز.
- ۸- احداث هتل‌های ۵ ستاره و ۷ ستاره، سازگار با معماری بومی و با ویژگیهای سنتی شهر اصفهان.
- ۹- یکسان نمودن مقررات نظارت در کلیه مراکز اقامتی در شهر اصفهان.
- ۱۰- اتخاذ تدابیری جهت ایجاد رقابت میان صاحبان هتل‌ها و مراکز اقامتی و پذیرایی در جهت ارتقای کیفیت خدمات و اعمال نظارت دقیق همراه با ایجاد تشکل‌های صنفی در این بخش.
- ۱۱- توسعه آموزش مربوط به هتل‌داری و تربیت کارکنان واحدهای اقامتی به منظور استفاده از استانداردها و بالابردن کیفیت و بهبود بخشیدن به وضعیت فیزیکی این مراکز.
- ۱۲- تهیه شناسنامه دقیق برای واحدهای اقامتی و پذیرایی و کلیه تأسیسات اقامتی.
- ۱۳- ایجاد بانک اطلاعاتی برای مراکز اقامتی جهت مدیریتی منسجم و جامع.
- ۱۴- ایجاد تسهیلات برای بخش خصوصی و تشویق برای سرمایه‌گذاری در امر ساخت و ساز و تجهیز مراکز اقامتی.

۱۵- آموزش زبان، مهارت برقراری ارتباط به منظور برخورد صحیح با گردشگران برای کارکنان مراکز اقامتی.

منابع و مأخذ

منابع فارسی

- پاپلی یزدی، محمدحسین، سقایی، مهدی (۱۳۸۵) گردشگری (ماهیت و مفاهیم) انتشارات سمت، چاپ اول.
- پل آر، کینیر، کالین، گری، کتاب آموزشی SPSS (ترجمه فتوحی اردکانی، اکبر) نشر شایگان تهران.
- سازمان میراث فرهنگی و گردشگری (تعریف انواع تأسیسات اقامتی کشور و مفاهیم آماری مورد عمل (۱۳۸۳).
- سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان اصفهان (۱۳۸۳) آمار مربوط تعداد پرسنل، تعداد اتاق و تعداد تخت مراکز اقامتی.
- سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان اصفهان (۱۳۸۳) گزارش آمار ورود جهانگردان و ایرانگردان به استان اصفهان،
- سند توسعه استان اصفهان (بخش دوم) چشم‌انداز بلندمدت توسعه در افق ۲۰ ساله اهداف و راهبردها آذرماه (۱۳۸۲).
- حقی، محمد علی، (۱۳۷۰) مجموعه مقالات طرح‌ریزی کالبدی، مرکز مطالعات و تحقیقات شهری و معماری.
- حکمت نیا، حسن، موسوی، میر نجف (۱۳۸۵) کاربرد مدل در جغرافیا با تأکید بر برنامه‌ریزی شهری و ناحیه‌ای، انتشارات علم نوین، چاپ اول.
- رجائی محمدعلی، رجیبی، آزیئا (۱۳۸۶) درآمدی بر توریسم ورزشی و تأثیر آن بر توسعه شهرها، مجموعه مقالات همایش منطقه‌ای جغرافیا گردشگری توسعه پایدار.
- رضوانی، علی‌اصغر؛ (۱۳۷۴) جغرافیا و صنعت توریسم، انتشارات پیام نور.
- زنگی آبادی، علی، ابوالحسنی، فرحناز (۱۳۸۶) تحلیل شاخص‌های توسعه گردشگری و برنامه‌ریزی مرتبط با آن با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (مطالعه موردی شهر اصفهان) مجموعه مقالات همایش منطقه‌ای جغرافیا، گردشگری توسعه پایدار.
- قره نژاد، حسن (۱۳۸۶) مقدمه بر توسعه گردشگری و مهمانپذیری، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد، چاپ اول.

قره نژاد، حسن، ابوالحسنی، فرحناز (۱۳۸۷) جایگاه مدیریت شهری در توسعه گردشگری شهری، مجموعه مقالات دومین همایش ملی جغرافیا و قرن ۲۱، دانشگاه آزاد اسلامی نجف آباد.

معاونت تحقیقات، آموزش و برنامه ریزی، سازمان ایرانگردی و جهانگردی (۱۳۸۲). مهدی زاده، جواد؛ (۱۳۷۷) بحران گردشگری در ایران و راهای برون رفت از آن، مهندسین مشاور فرهنگ.

وایت، پیتر و زالفز، مارتین (۱۳۸۴) GIS در مدیریت ملک و زمین، ترجمه علیرضا وصال فر، چاپ اول، انتشارات پردازش و برنامه ریزی شهری (وابسته به شهرداری تهران)، تهران.

منابع لاتین

- Adrian. Bull.(1995) The Economics of Travel and Tourism. London.
- The State of Tourism/GIS.Tennessee State University Education and a Solution Guyette.
- Stabler.(1997)Tourism and Sustainability.Principles to Practic UK.
- Stynes.Daniel Jand O.Halloran.Cynthia.(2004)Tourism Planning.Michgan State University Extensions Bulletin.
- Weaver.David Oppermann(2000)Tourism Management .Wiley.
- World Tourism Organization (1996). Global Overview: Preliminary Results. Madrid: World Tourism Organization.